Сборник съдебна практика

ОПРЕДЕЛЕНИЕ НА СЪДА (осми състав)

3 октомври 2019 година*

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по гражданскоправни въпроси — Регламент (ЕО) № 2201/2003 — Компетентност за разглеждане на иск за развод — Компетентност в областта на родителската отговорност и на задължението за издръжка по отношение на ненавършилото пълнолетие дете на двойката — Сезиране на съда на държавата, на която страните са граждани — Член 3, параграф 1, буква б) — Местоживеене на ненавършилото пълнолетие дете и на родителите в друга държава членка — Член 12, параграф 1, буква б) — Пророгация на компетентност — Член 17 — Проверка на компетентност — Понятие за родителска отговорност“

По дело C-759/18

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Judecătoria Rădăuți (Първоинстанционен съд Ръдъуц, Румъния) с акт от 19 ноември 2018 г., постъпил в Съда на 3 декември 2018 г., в рамките на производство по дело

OF

срещу

PG

СЪДЪТ (осми състав),

състоящ се от: F. Biltgen, председател на състава, J. Malenovský и C. G. Fernlund (докладчик), съдии,

генерален адвокат: M. Szpunar,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

– за румънското правителство, от E. Gane, L. Lițu и C.-R. Canțăr, в качеството на представители,

– за Европейската комисия, от M. Wilderspin и L. Radu Bouyon, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, да се произнесе с мотивирано определение в съответствие с член 99 от Процедурния правилник на Съда,

* Език на производството: румънски.

постанови настоящото

Определение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 2, точка 7, на член 3, параграф 1, както и на членове 12 и 17 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 (ОВ L 338, 2003 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 183).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между OF и PG по повод на иск за развод.

Правна уредба

Правото на Съюза

Регламент № 2201/2003

3 Член 1 от Регламент № 2201/2003 гласи:

„1. Настоящият регламент се прилага, независимо от характера на съда или правораздавателния орган, по граждански дела, отнасящи се до:

[…]

б) определяне, упражняване, делегиране, ограничаване или лишаване от родителската отговорност.

2. В делата по смисъла на параграф 1, буква б) може, по-специално, да се разглежда:

а) правото на упражняване на родителски права и правото на лични отношения;

[…]

3. Настоящият регламент не се прилага за:

[…]

д) задълженията за издръжка;

[…]“.

4 Член 2 от този регламент предвижда:

„За целите на настоящия регламент:

[…]

7) терминът „родителска отговорност“ означава всички права и задължения, отнасящи се до лицето или имуществото на детето, които са предоставени на физическо или юридическо лице по силата на решение, на закона или по силата на споразумение, имащо еднакъв правен ефект. Терминът включва правото на упражняване на родителски права и правото на лични отношения с детето;

[…]

9) терминът „право на упражняване на родителски права“ включва правата и задълженията за полагане на грижа за личността на детето, и по-специално на правото да се определи мястото на пребиваване на детето.

[…]“.

5 Член 3 от посочения регламент, озаглавен „Обща компетентност“, гласи в параграф 1:

„Компетентни да разглеждат дела, свързани с развод, законна раздяла на съпрузите и унищожаване на брака, са съдилищата на държавата членка,

а) на чиято територия:

– съпрузите имат обичайно местопребиваване, или

– съпрузите са имали последното обичайно местопребиваване, ако един от тях все още живее там, или

– ответникът има обичайно местопребиваване, или

– в случай на обща искова молба и единият от съпрузите има обичайно местопребиваване, или

– ищецът има обичайно местопребиваване, ако той е живял там поне една година непосредствено преди предявяването на иска, или

– ищецът има обичайно местопребиваване, ако е живял там поне шест месеца непосредствено преди предявяването на иска и е гражданин на въпросната държава членка или, ако се отнася до Обединеното кралство или Ирландия, има „domicile“ там;

б) чиито граждани са двамата съпрузи, или ако се отнася до Обединеното кралство или Ирландия, където те имат „domicile“.

6 Член 12 от същия регламент е озаглавен „Пророгация на компетентност“ и гласи следното:

„1. Съдилищата на държавите членки, които са компетентни по силата на член 3 по молбите за развод, законна раздяла и унищожаване на брака, са компетентни по всички въпроси, които се отнасят до родителската отговорност, свързани с тази молба, когато:

а) поне единият от съпрузите притежава родителска отговорност за детето; и

и

б) компетентността на съдилищата е била изрично или по друг недвусмислен начин приета от съпрузите или от носителите на родителска отговорност, към момента на сезирането на съд, и е във висш интерес на детето.

[…]“.

7 Член 17 от Регламент № 2201/2003 предвижда:

„Когато пред съд в държава членка е заведено дело, по което той, по силата на настоящия регламент не е компетентен, а компетентността принадлежи на съда на друга държава членка по силата на настоящия регламент, той служебно [приема], че не е компетентен“.

Регламент (ЕО) № 4/2009

8 Съгласно член 3 от Регламент (ЕО) № 4/2009 на Съвета от 18 декември 2008 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка (ОВ L 7, 2009 г., стр. 1):

„Компетентни по искове за задължения за издръжка в държавите членки са:

а) съдът по обичайно местопребиваване на ответника, или

б) съдът по обичайно местопребиваване на взискателя, или

в) съдът, който по силата на закона на съда е компетентен да разглежда иск за гражданското състояние на лицата, когато искът за издръжка допълва този иск, освен ако компетентността не се основава единствено на гражданството на едната от страните, или

г) съдът, който по силата на закона на съда е компетентен да разглежда иск за родителска отговорност, когато искането за издръжка допълва този иск, освен ако тази компетентност не се основава единствено на гражданството на едната от страните“.

Румънската правна уредба

9 Член 915 от Codul de procedură civilă (Граждански процесуален кодекс), приет с Legea nr. 134/2010 (Закон № 134/2010) (*Monitorul Oficial al României*, част I, № 247 от 10 април 2015 г., наричан по-нататък „Гражданският процесуален кодекс“), установява правилата за определяне на румънската юрисдикция, компетентна да се произнесе по искова молба за развод.

10 Съгласно член 919, параграф 2 от Гражданския процесуален кодекс:

„Когато съпрузите имат ненавършили пълнолетие деца, родени преди или по време на брака, съдът се произнася относно упражняването на родителските права, както и относно участието на родителите в разходите, необходими за развитието и обучението на децата, дори ако това не е предмет на исковата молба за развод“.

11 Член 130, параграф 1 от Гражданския процесуален кодекс предвижда:

„Принципната липса на компетентност на съдилищата може да бъде изтъкната от страните или от съда на всеки етап от делото“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

12 През 2000 г. румънските граждани OF и PG сключват брак в Румъния. От брака им се ражда дете през следващата година.

13 Малко след раждането на детето им OF и PG се установяват с него в Италия.

14 На 21 ноември 2012 г. Tribunale di Aosta (Районен съд Аоста, Италия) установява фактическата раздяла на съпрузите, предоставя упражняването на родителските права по отношение на това дете само на майка му PG и разпорежда на бащата OF да плаща издръжка в полза на детето си. Тази юрисдикция определя и условията за упражняване на правото на бащата на лични отношения.

15 Последният подава молба за развод пред запитващата юрисдикция, Judecătoria Rădăuți (Първоинстанционен съд Ръдъуц, Румъния), на 3 септември 2018 г.

16 Тази юрисдикция констатира, че страните са установили трайни връзки с италианското общество и че детето, което вече е на 17 години, живее в Италия при майка си от навършването на година и половина.

17 Посочената юрисдикция констатира също така, че страните не са представили писмено споразумение, в което да се посочва, че именно тя е компетентна да се произнесе по това искане за развод. Тази юрисдикция подчертава, че макар жалбоподателят да е посочил само местоживеенето на ответника в Румъния, без да споменава факта, че ответникът пребивава в Италия, производството по призоваване на последния е надлежно проведено съгласно Гражданския процесуален кодекс, тъй като майката на ответника е подписала обратната разписка на призовката за явяване. Освен това същата юрисдикция иска към преписката да се приложи телефонният номер на ответника, за да може да се свързва с него.

18 Запитващата юрисдикция уточнява, че макар жалбоподателят да не е предявявал претенции във връзка с родителската отговорност и задължението за издръжка по отношение на детето си, по силата на Гражданския процесуален кодекс тя е длъжна да предприеме мерки в това отношение.

19 Тази юрисдикция иска да установи дали е компетентна да се произнесе по исковата молба за развод и да постанови мерки в областта на родителската отговорност и задълженията за издръжка, при липсата на изрично съгласие между страните по този въпрос.

20 Посочената юрисдикция посочва, че според нея възможността за избор на компетентната юрисдикция в областта на разводите съществува само между съдилищата, изброени в член 3, параграф 1, буква а) от Регламент № 2201/2003, в зависимост от обичайното местопребиваване на едната или другата страна, и дори на двете страни, както е видно от използването на съюза „или“ в тази разпоредба. Такава възможност за избор обаче била изключена между определените в тази разпоредба съдилища, от една страна, и от друга страна, юрисдикцията на държавата членка, чийто граждани са двамата съпрузи по член 3, параграф 1, буква б) от този регламент. Според запитващата юрисдикция законодателят е възнамерявал да отдаде предимство на компетентността, основана на обичайното местопребиваване на страните, спрямо това, което се основава на общото им гражданство.

21 Що се отнася до споровете с предмет „развод при ненавършило пълнолетие дете“, при липсата на изрично съгласие на страните относно избора на компетентната юрисдикция, запитващата юрисдикция счита, че следва да отдаде предимство на Регламент № 2201/2003 пред националното право и да разгледа служебно възражението за липса на международна компетентност на румънските съдилища. Според тази юрисдикция съдът на държавата членка, на чиято територия пребиват страните, е най-подходящият с оглед на събиране на доказателствата. Посочената юрисдикция добавя, че съгласно член 12 от Регламент № 2201/2003 когато страните имат обичайно местопребиваване в държава членка и изберат като компетентна юрисдикция относно развода юрисдикция на държавата членка, чийто граждани са, тази юрисдикция не придобива автоматично компетентност да се произнася относно родителската отговорност и задължението за издръжка.

22 При тези обстоятелства Judecătoria Rădăuți (Първоинстанционен съд Ръдъуц) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Следва ли член 3, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 да се тълкува в смисъл, че ако ответникът не повдигне възражение за липса на международна компетентност на румънските съдилища за разглеждането на дело с предмет „развод при ненавършило пълнолетие дете“, това е равностойно на мълчаливо съгласие от негова страна за решаване на делото от сезираната от ищеца юрисдикция, когато страните са с обичайно местопребиваване в друга държава членка [на Европейския съюз] (в случая Италия), а исковата молба за развода е подадена пред юрисдикцията в държавата, на която са граждани страните по делото?

2) Следва ли член 3, параграф 1 и [член] 17 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 да се тълкуват в смисъл, че юрисдикцията по-скоро трябва [или] може служебно да повдигне възражение за липса на международна компетентност по дело с предмет „развод при ненавършило пълнолетие дете“, когато няма съгласие между пребиваващите в друга държава членка [на Европейския съюз] (в случая Италия) страни относно избора на компетентен съд (вследствие на което искът се отхвърля с мотива, че румънските съдилища не са компетентни), отколкото да приложи разпоредбите на член 915, алинея 2 от Гражданския процесуален кодекс, въз основа на които може да се повдигне възражение за липса на изключителна териториална компетентност на Judecătoria Rădăuți (Първоинстанционен съд Ръдъуц) (вследствие на което компетентността за разглеждане и решаване на делото по същество се отклонява в полза на Judecătoria Sectorului 5 București [(Районен съд на пети район на град Букурещ, Румъния)], като се има предвид, че разпоредбата от националното законодателство [член 915, алинея 2 от Гражданския процесуален кодекс] е по-благоприятна от разпоредбите на тези членове?

3) Следва ли съдържащият се в член 12, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕО) № 2201/2003 израз, а именно „компетентността на съдилищата е била […] по друг недвусмислен начин приета от съпрузите или от носителите на родителска отговорност, към момента на сезирането на съд[а]“, да се тълкува в смисъл, че когато страни с обичайно местопребиваване в друга държава членка [на Европейския съюз] (в случая Италия) изберат съд, компетентен да разгледа исковата молба за развод, на държавата, на която те са граждани (Judecătoria Rădăuți [(Първоинстанционен съд Ръдъуц)], Румъния), този съд автоматично става компетентен да реши и исканията от молбата относно „правото на упражняване на родителските права, определянето на местоживеенето на ненавършилото пълнолетие дете и определянето на участието на страните в покриване на разходите по отглеждането и възпитанието на детето“?

4) Следва ли понятието „родителска отговорност“ от текста на член 2, точка 7 и на член 12 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 да се тълкува в смисъл, че то включва и понятията „родителски права“, предвидено в член 483 от Гражданския кодекс, „местоживеене на детето“, уредено в член 400 от Гражданския кодекс, и „участие на страните в покриване на разходите по отглеждането и възпитанието на детето“, уредено в разпоредбите на член 402 от Гражданския кодекс?“.

По преюдициалните въпроси

23 Съгласно член 99 от Процедурния правилник на Съда, когато отговорът на преюдициален въпрос се налага недвусмислено от съдебната практика или отговорът на такъв въпрос не оставя място за разумно съмнение, Съдът може във всеки един момент да се произнесе с мотивирано определение по предложение на съдията докладчик и след изслушване на генералния адвокат.

24 Тази разпоредба следва да се приложи по настоящото дело.

По първия въпрос

25 С първия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 3, параграф 1 от Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че когато ищецът по иск за развод сезира юрисдикция на държавата членка, на която са граждани двамата съпрузи, при положение че обичайното местопребиваване на тези съпрузи се намира в друга държава членка, неповдигането на възражение от ответника за липса на международна компетентност се равнява на мълчаливо съгласие от негова страна с компетентността на тази юрисдикция.

26 В това отношение следва да се отбележи, че член 3, параграф 1 от Регламент № 2201/2003, който установява критериите за обща компетентност по брачни дела, не предвижда необходимостта ответника да изрази съгласие относно направения от жалбоподателя избор на съд.

27 За сметка на това в посочения член 3, параграф 1, букви а) и б) са изброени няколко основания за компетентност, между които не е установена йерархия, така че всички посочени в тази разпоредба критерии са алтернативни (решение от 16 юли 2009 г., Hadadi, C-168/08, EU:C:2009:474, т. 48).

28 Съдът приема също така, че установената с Регламент № 2201/2003 система за разпределяне на компетентността по дела за разтрогване на брака няма за цел да изключи наличието на няколко компетентни юрисдикции. Напротив, изрично се предвижда успоредното съществуване на няколко компетентни юрисдикции, без да се установява йерархия между тях (решение от 16 юли 2009 г., Hadadi, C-168/08, EU:C:2009:474, т. 49).

29 От това следва, че юрисдикция на държавата членка, на която са граждани и двете заинтересовани страни, в случая румънска юрисдикция, разполага с компетентност на основание член 3, параграф 1, буква б) от Регламент № 2201/2003, за да се произнесе по подаденото от жалбоподателя искане за развод.

30 Ето защо на първия въпрос следва да се отговори, че член 3, параграф 1 от Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че когато ищецът по иск за развод сезира юрисдикция на държавата членка, на която са граждани двамата съпрузи, при положение че обичайното местопребиваване на съпрузите е в друга държава членка, тази юрисдикция има компетентност да се произнесе по иска в съответствие с буква б) от посочената разпоредба. Тъй като не се изисква съгласието на ответника, не е необходимо да се изследва въпроса дали липсата на възражение от негова страна за липса на компетентност представлява мълчаливо съгласие относно компетентността на сезираната юрисдикция.

По втория въпрос

31 С втория си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 3, параграф 1 и член 17 от Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкуват в смисъл, че при положение като разглежданото в главното производство обстоятелството, че двойката, прекратяването на брака на която се иска, има ненавършило пълнолетие дете, може да позволи или да задължи сезирания съд на държавата членка, на която са граждани двете страни, да разгледа служебно възражението за липса на международна компетентност при липсата на съгласие на страните относно компетентността му.

32 В това отношение следва да се напомни, че за да се гарантира ефективното изпълнение на Регламент № 2201/2003 в съответствие с принципа на взаимно доверие, на който се основава той, всяка юрисдикция следва да провери дали е компетентна съгласно член 17 от този регламент (решение от 16 януари 2019 г., Liberato, C-386/17, EU:C:2019:24, т. 44 и цитираната съдебна практика).

33 Както бе отбелязано в отговор на първия въпрос, член 3, параграф 1 от Регламент № 2201/2003 не изисква съгласие на страните относно сезираната юрисдикция.

34 Следва също да се подчертае, че с оглед на целта на този регламент, насочена към гарантиране на правната сигурност, член 6 от него предвижда по същество, че правомощията, определени в членове 3—5 от посочения регламент, имат изключителен характер (решение от 16 юли 2009 г., Hadadi, C-168/08, EU:C:2009:474, т. 48).

35 Следва да се приеме, че обстоятелството, че съответната двойка има ненавършило пълнолетие дете, което обстоятелство не е част от критериите за компетентност, установени в членове 3—5, и след като положение като разглежданото в главното производство не попада в приложното поле на член 7 от Регламент № 2201/2003, който предвижда остатъчна компетентност, ако молбата не попада в обхвата на посочените членове 3—5, не е релевантно за определянето на компетентния съд.

36 Така в случай като разглеждания в главното производство, тъй като сезираният съд е компетентен на основание член 3, параграф 1, буква б) от Регламент № 2201/2003, той не може да повдига възражение за липса на международна компетентност.

37 Ето защо на втория въпрос следва да се отговори, че член 3, параграф 1 и член 17 от Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкуват в смисъл, че при положение като разглежданото в главното производство обстоятелството, че съпрузите, чийто брак е предмет на прекратяване, имат ненавършило пълнолетие дете, е ирелевантно за определяне на съда, който е компетентен да се произнесе по исковата молба за развод. Сезираният от ищеца съд на държавата членка, на която са граждани съпрузите, е компетентен да се произнесе по това искане на основание на член 3, параграф 1, буква б) от посочения регламент, но този съд не може да повдигне възражение за липса на международна компетентност дори при липса на съгласие на страните по този въпрос.

По третия въпрос

38 С третия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 12, параграф 1, буква б) от Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че когато съд на държавата членка, на която са граждани съпрузите, сезиран от ищеца, е компетентен да се произнася по дела за развод съгласно член 3, параграф 1, буква б) от Регламент № 2201/2003, условието за приемане на компетентността, предвидено в този член 12, параграф 1, буква б), е изпълнено, така че тази юрисдикция да става автоматично компетентна да се произнася по въпросите относно родителската отговорност и задължението за издръжка, свързани със съответното дете.

39 Следва да се напомни, че за да се отговори на висшия интерес на детето и да се даде предимство на критерия на близостта, член 8 от Регламент № 2201/2003 установява обща компетентност в областта на родителската отговорност на съдилищата на държавата членка, в която е обичайното местопребиваване на детето (вж. в този смисъл решение от 15 февруари 2017 г., W и V, C-499/15, EU:C:2017:118, т. 51 и 52).

40 Както ясно е видно от текста му, член 12, параграф 1, буква б) от Регламент № 2201/2003 предвижда възможността за пророгация на компетентност по дела, свързани с родителската отговорност, в полза на съдилищата на държавата членка, в която компетентността се упражнява по силата на член 3 от този регламент при произнасяне по искане за прекратяване на брачната връзка (вж. в този смисъл решение от 12 ноември 2014 г., L, C-656/13, EU:C:2014:2364, т. 42). Така съдът, който е компетентен по силата на посочения член 12, параграф 1, е компетентен да се произнася и по въпроси, свързани със задължения за издръжка, по силата на член 3, буква г) от Регламент № 4/2009, когато искането за издръжка е акцесорно спрямо иска в областта на родителската отговорност (решение от 15 февруари 2017 г., W и V, C-499/15, EU:C:2017:118, т. 48).

41 Посоченият член 12, параграф 1 изисква да бъде установено наличието на изрично или най-малкото на недвусмислено съгласие относно пророгацията на компетентност по дела, свързани с родителската отговорност, между всички страни в производството към момента на сезиране на съда.

42 В производство като главното обаче, чийто предмет е не родителската отговорност, а само разтрогването на брачната връзка, и по което ответникът не се е явил, следва да се констатира, че нито жалбоподателят, нито ответникът са приели изрично или поне недвусмислено компетентността на сезираната юрисдикция да се произнесе по въпроси, свързани с тази отговорност.

43 Следователно при тези условия юрисдикцията, която е компетентна да се произнесе по иска за развод на основание член 3, параграф 1, буква б) от Регламент № 2201/2003, не може да се счита за компетентна съгласно член 12 от този регламент и a fortiori автоматично да се счита за компетентна да се произнася по въпроси относно родителската отговорност и задължението за издръжка по отношение на съответното ненавършило пълнолетие дете.

44 Това тълкуване се подкрепя от определението на председателя на Съда от 16 януари 2018 г., PM (C-604/17, непубликувано, EU:C:2018:10, т. 29), в което се приема, че от самия текст на Регламент № 2201/2003 следва, че съдът на държава членка, който е компетентен да се произнесе на основание член 3, параграф 1, буква б) от посочения регламент по иск за развод на съпрузи, граждани на тази държава членка, не е компетентен да се произнася по правото на упражняване на родителски права и правото на лични отношения с детето на тези съпрузи, когато към момента, в който е сезиран, обичайното местопребиваване на детето е в друга държава членка по смисъла на член 8, параграф 1 от посочения регламент и когато не са изпълнени необходимите условия за предоставяне на тази компетентност на посочената юрисдикция по силата на член 12 от същия регламент, като се има предвид освен това, че от обстоятелствата по делото в главното производство също не следва, че тази компетентност може да се основава на други членове от същия регламент.

45 Ето защо на третия въпрос следва да се отговори, че член 12, параграф 1, буква б) от Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че когато сезираният от ищеца съд на държавата членка, на която са граждани съпрузите, е компетентен да се произнесе по дела за развод съгласно член 3, параграф 1, буква б) от Регламент № 2201/2003, условието за приемане на компетентността, предвидено в посочения член 12, параграф 1, буква б), не може да се счита за изпълнено, тъй като производството няма за предмет родителска отговорност и ответникът не се е явил. При това положение сезираният съд, който е компетентен да се произнесе по развода на съпрузите, не е компетентен съгласно член 12, параграф 1, буква б) и член 3, буква г) от Регламент № 4/2009 да се произнася по въпроси, отнасящи се съответно до родителската отговорност и до задължението за издръжка по отношение на съответното дете.

По четвъртия въпрос

46 С четвъртия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали понятието „родителска отговорност“ по смисъла на Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че обхваща понятията „родителска отговорност“, „местопребиваване на детето“ и „участие на страните в покриване на разходите по отглеждането и възпитанието на детето“.

47 Следва да се напомни, че при упражняване на правомощията си по член 267 ДФЕС Съдът е оправомощен да се произнася само по тълкуването на Договорите и на актовете, приети от институциите на Европейския съюз, и не следва да преценява разпоредбите на националното право.

48 За да се даде полезен отговор на националния съд, следва да се направи позоваване на член 1 от Регламент № 2201/2003, който уточнява приложното поле на този регламент и предвижда в параграф 1, буква б), че същият се прилага по въпросите, свързани с определянето, упражняването, делегирането, ограничаването или лишаването от родителската отговорност, а параграф 2 от същия член предвижда, че посочените области се отнасят по-специално до правото на упражняване на родителски права и правото на лични отношения.

49 Понятието „родителска отговорност“ е дефинирано в член 2, точка 7 от Регламент № 2201/2003 и включва всички права и задължения, отнасящи се до личността или имуществото на детето, които са предоставени на физическо или юридическо лице по силата на решение, на закона или по силата на споразумение, имащо еднакъв правен ефект, по-конкретно правото на упражняване на родителски права и правото на лични отношения с детето.

50 Понятието „право на упражняване на родителски права“ е дефинирано в член 2, точка 9 от Регламент № 2201/2003 и включва правата и задълженията за полагане на грижа за личността на детето, и по специално правото да се определи мястото на пребиваване на детето.

51 Съдът приема, от една страна, че употребата на термина „по-специално“ в член 1, параграф 2 от Регламент № 2201/2003 предполага, че съдържащото се в тази разпоредба изброяване има примерен характер, и от друга страна, че родителската отговорност по смисъла на член 2, точка 7 от този регламент е била широко дефинирана (решение от 27 ноември 2007 г., C, C-435/06, EU:C:2007:714, т. 30 и 49).

52 От това следва, че понятието „родителска отговорност“ по смисъла на член 2, точка 7 от Регламент № 2201/2003 обхваща по-специално всички решения относно правото на упражняване на родителски права и местоживеенето на детето.

53 Съгласно член 1, параграф 3, буква д) от Регламент № 2201/2003 той не се прилага за задълженията за издръжка. В замяна на това те попадат в приложното поле на Регламент № 4/2009.

54 С оглед на изложените по-горе съображения на четвъртия въпрос следва да се отговори, че понятието „родителска отговорност“ по смисъла на Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че обхваща и решенията, отнасящи се по-специално до правото на упражняване на родителски права и до местоживеенето на детето, но не включва участието на родителите в покриване на разходите по отглеждането и възпитанието на детето, което попада в обхвата на понятието за издръжка и съответно в приложното поле на Регламент № 4/2009.

По съдебните разноски

55 С оглед на обстоятелството, че за страните в главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (осми състав) определи:

1) **Член 3, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000, трябва да се тълкува в смисъл, че когато ищецът по иск за развод сезира юрисдикция на държавата членка, на която са граждани двамата съпрузи, при положение че обичайното местопребиваване на съпрузите е в друга държава членка, тази юрисдикция има компетентност да се произнесе по иска в съответствие с буква б) от посочената разпоредба. Тъй като не се изисква съгласието на ответника, не е необходимо да се изследва въпроса дали липсата на възражение от негова страна за липса на компетентност представлява мълчаливо съгласие относно компетентността на сезираната юрисдикция.**

2) **Член 3, параграф 1 и член 17 от Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкуват в смисъл, че при положение като разглежданото в главното производство обстоятелството, че съпрузите, чийто брак е предмет на прекратяване, имат ненавършило пълнолетие дете, е ирелевантно за определяне на съда, който е компетентен да се произнесе по исковата молба за развод. Сезираният от ищеца съд на държавата членка, на която са граждани съпрузите, е компетентен да се произнесе по разглежданото искане на основание на член 3, параграф 1, буква б) от посочения регламент, но този съд не може да повдигне възражение за липса на международна компетентност дори при липса на съгласие на страните по въпроса.**

3) **Член 12, параграф 1, буква б) от Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че когато сезираният от ищеца съд на държавата членка, на която са граждани съпрузите, е компетентен да се произнася по дела за развод съгласно член 3, параграф 1, буква б) от Регламент № 2201/2003, условието за приемане на компетентността, предвидено в посочения член 12, параграф 1, буква б), не може да се счита за изпълнено, тъй като производството няма за предмет родителска отговорност и ответникът не се е явил. При това положение сезираният съд, който е компетентен да се произнесе по развода на съпрузите, не е компетентен, съгласно този член 12, параграф 1, буква б) и член 3, буква г) от Регламент (ЕО) № 4/2009 на Съвета от 18 декември 2008 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка, да се произнася по въпроси, отнасящи се съответно до родителската отговорност и до задължението за издръжка по отношение на съответното дете.**

4) **Понятието „родителска отговорност“ по смисъла на Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че обхваща решенията, отнасящи се по-специално до правото на упражняване на родителски права и до местоживеенето на детето, но не включва участието на родителите в покриване на разходите по отглеждането и възпитанието на детето, което попада в обхвата на понятието за издръжка и съответно в приложното поле на Регламент № 4/2009.**

Подписи